

בתי משפט

ת"פ 34268-03-12

בית המשפט המחוזי ירושלים

14 יולי 2016

לפני כב' השופטת רבקה פרידמן-פלדמן

מדינת ישראל

המאשימה

נגד

הנאשמים

1. יוסף זיידמן
2. מר טלקום בע"מ
3. מר מערכות אבטחה ותקשורת בע"מ
4. גיא פרנקל
5. ניהול משאבי הסביבה (אינוורומנג'ר) בע"מ

חקיקה שאוזכרה:

[חוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח-1988](#): סעי' 2(א), 2(ב)(1), 2(ב)(3), 4, 47(א)(1)

[חוק החברות, תשנ"ט-1999](#): סעי' 23(א)(2), 226(1א), 226

[חוק העונשין, תשל"ז-1977](#): סעי' 40(ב), 40(ג), 71א

מיני-רציו:

* גזר דין בעניינם של נאשמים שהורשעו בכך שהיו צד להסדר כובל שלא אושר כדין. ביהמ"ש הטיל על נאשם 1 שלושה חודשי מאסר בפועל, שירותו בדרך של עבודות שירות, לצד עונשים נלווים; על נאשם 4 חודשיים מאסר בפועל, שירותו בדרך של עבודות שירות, לצד עונשים נלווים.

* הגבלים עסקיים – הסדר כובל – כעבירה

* הגבלים עסקיים – הסדר כובל – עיצום כספי

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: עבירות כלכליות

.

הנאשמים הורשעו, לאחר ניהול הוכחות, בכך שהיו צד להסדר כובל שלא אושר כדין, עבירה לפי סעיף 47(א)(1) בצירוף סעיפים 2(א), 2(ב)(1), 2(ב)(3), ו-4 לחוק ההגבלים העסקיים; הנאשמות 2, 3, ו-5 הורשעו בנוסף גם בסעיף 23(א)(2) לחוק העונשין.

.

בית המשפט גזר את דינם של הנאשמים, בקובעו כדלקמן:

אף שבתי המשפט חזרו והדגישו את חומרת העבירה ואת הצורך להחמיר עם מבצעה ולהטיל עליהם עונש מאסר בפועל, לא רבים המקרים בהם נשלחו נאשמים בעבירה זו אל מאחורי סורג ובריה, כל מקרה ונסיבותיו.

בנוסף, לפנינו אירוע חד פעמי שכל כולו התמצה בפגישה אחת שנערכה בין הצדדים; ההסדר נערך בין שני צדדים בלבד; ההסדר לא היה מתוחכם ומתוכנן; ההסדר התגלה לבסוף ולא יצא אל הפועל, כך שאף אחד מהצדדים לא הרוויח ממנו. משכך גם לא נגרם כל נזק.

זאת בניגוד למקרים אחרים, אשר כללו, בדרך כלל, קשר בין מספר חברות; במסגרת הקשר נערכו פגישות רבות בין הצדדים, התבצעו שיחות טלפון, הוחלפו פקסים ומיילים; במסגרת הקשר הועברו סכומי כסף ניכרים; במסגרת הקשר נקבעו מנגנוני אכיפה; בחלק מהמקרים ההסדרים היו כה גדולים עד שנוצר למעשה קרטל; ובנוסף, בחלק גדול מהמקרים נגרם לציבור נזק מההסדר שנכרת.

ביהמ"ש הטיל על נאשם 1 שלושה חודשי מאסר בפועל, שירוצו בדרך של עבודות שירות, מאסר על תנאי וקנס בסך 150,000 ₪. לגבי נאשמות 2 ו-3: קנס בסך 250,000 ₪.

ביהמ"ש הטיל על נאשם 4 חודשיים מאסר בפועל, שירוצו בדרך של עבודות שירות, מאסר על תנאי וקנס בסך 100,000 ₪. לגבי נאשמת 5: קנס בסך 250,000 ₪.

גזר דין

1. הנאשמים הורשעו, לאחר ניהול הוכחות, בעבירה לפי [סעיף 47\(א\)\(1\)](#) בצירוף [סעיפים 2\(א\)](#), [2\(ב\)\(1\)](#), [2\(ב\)\(3\)](#), ו-4 [לחוק ההגבלים העסקיים](#), התשמ"ח – 1988; כאשר הנאשמות 2, 3, ו-5 הורשעו בנוסף גם [בסעיף 23\(א\)\(2\) לחוק העונשין](#), התשל"ז – 1977.

2. נאשמת 2, "מר טלקום בע"מ" (להלן: "מר טלקום") ונאשמת 3, חברת "מר מערכות אבטחה ותקשורת בע"מ" (להלן: "מר"), הן חברות "אחיות" ושתיהן "בנותיה" של חברת האם "ח. מר תעשיות בע"מ" (להלן: "ח. מר"). מר טלקום עוסקת בעיקר בתקשורת קווית והקמת מתקני תקשורת, בייחוד בתחום הסלולר. מר עוסקת בעיקר בתחום הביטחון וזאת באמצעות שלוש חטיבות עסקיות, שהקטנה מבניהן עוסקת במערכות הסביבה, והיא הרלוונטית לענייננו. נאשם 1, יוסף זיידמן (להלן: "זיידמן") שימש כמנכ"ל מר עד לשנת 2013.

נאשמת 5, חברת "ניהול משאבי הסביבה (אינווירומנטר) בע"מ" (להלן: "אינווירומנטר"), הוקמה בשנת 2008 על ידי הנאשם 4, גיא פרנקל (להלן: "גיא") ועוסקת במערכות ניטור אוויר ומטאורולוגיה. יצוין כי גיא עבד בעבר בחטיבת מערכות הסביבה במר, וכשעזב הקים את אינווירומנטר.

במועד הגשת כתב האישום, ולמעשה עד היום, נמצאים בשוק העבודות המטאורולוגיות שלושה "שחקנים" עיקריים: מר, אינווירומנטר, וחברת "מטאו-טק שירותי מטאורולוגיה בע"מ" (להלן: "מטאו-טק"). כך שמר ואינווירומנטר הן למעשה חברות מתחרות.

3. כתב האישום המתוקן בשנית התייחס למכרז של השירות המטאורולוגי (להלן: "השמ"ט) מחודש אוקטובר 2010, שהמועד האחרון להגשת הצעות אליו נקבע ליום 8.12.2010 בשעה 12:00 (להלן: "המכרז").

כאמור בכתב האישום, ביום 8.12.2010, בשעה שקדמה להגשת ההצעות, נפגשו זיידמן וגיא ועוזריהם, במשרדו של זיידמן (להלן: "הפגישה"). בתום הפגישה, בסביבות השעה 11:45, סמוך מאד לסוף זמן הגשת ההצעות, יצאו לדרך נציגי החברות להגשת הצעותיהם לוועדת המכרזים. לאחר שנפתחה תיבת ההצעות במכרז, התברר כי כל אחת מהחברות הגישה הצעה בה היא מציעה מחיר גבוה באזור אחר של הארץ (צפון או דרום), והצעה זולה באזור השני, כך שאינווירומנג'ר הגישה הצעה זולה יותר באזור הדרום, ואילו מר הגישה הצעה זולה יותר באזור הצפון.

בהכרעת הדין נקבע, לאחר ניתוח הראיות והעדויות, כי מטרתה של הפגישה הייתה לתאם עמדות במכרז ולחלק את המכרז בין החברות, כאשר כל חברה תקבל אזור אחר, וכי כך אכן נעשה בפועל. לאור זאת נקבע כי הנאשמים ביצעו את המיוחס להם בכתב האישום, והם הורשעו כאמור לעיל.

ראיות לעונש

ראיות לעונש מטעם המאשימה:

4. המאשימה הגישה דו"חות כספיים שהוגשו לבורסה על ידי מר, נספחים א'-ה'.

ראיות לעונש מטעם הנאשמים:

5. מטעמים של נאשמים 1-3 העידו מספר עדים, כדלהלן:

א. חיים מר: יו"ר קבוצת ח. מר. את החברה הקים אביו. לפני שנים הוא שיקם אותה, ובין השאר הכניס מספר אנשים כשותפים, אחד מהם היה זיידמן. במהלך השנים ח. מר הרחיבה את תחומי פעילותה, וכחלק מכך זיידמן הקים את מה שהפך למר. חברת ח. מר מעסיקה כיום כ-1,100 עובדים, ועובדת הרבה גם בפרויקטים בחוץ לארץ. המחזור השנתי של נאשמות 2-3 הוא כ-150 מיליון דולר. לפחות 80% מעסקי החברה נעשים דרך מכרזים, נתן דוגמאות לעבודות כאלה. העד צירף תעודות הערכה שקיבלה מר ביחס לפרויקטים שביצעה (נ/1/א).

לדברי העד, זיידמן והוא עובדים יחד מסוף שנות ה-70. במובן מסוים הם בני משפחה. לזיידמן ישנה תרומה מכרעת בפרויקטים רבים שהם עשו, בארץ ובחו"ל. לזיידמן יכולת טכנית נדירה וכן מסירות אין סופית.

לא ידוע לו מה תהיה ההשלכה המעשית של הרשעתם של זיידמן ו/או הנאשמות 2-3, אולם הוא נוכח לדעת שמאז הכרעת הדין, יש עיכובים בהזמנות ממשרד הביטחון. בנוסף, הם הוזמנו לשימועים, הן במשרד הביטחון והן ברשות שדות התעופה. עדיין לא התקבלו תשובות לשימועים (מכתבי השימוע צורפו נ/1/ב). השימועים מדירים שינה מעיניו כי הם עשויים לגרום לכך שנאשמות 2 ו-3 לא תוכלנה לגשת למכרזים. יכולה להיות לכך השפעה גם על לקוחות מחו"ל.

הוגשו דוגמאות למסמכי מכרזים בהם מופיעה שאלה בנוגע להרשעה או הליך פלילי המתנהל נגד המציע (נ/1/ג – נ/1/ו).

העד ציין כי זיידמן כבר לא דירקטור, משנת 2013, הוא לא חותם על שיקים בשם החברה ולא מעורב בכל משא ומתן על מכרזים. זיידמן ממשיך לעבוד גם היום בחברה, אך עוסק רק בחלקים הטכניים של המכרזים.

בנוסף, הזמינו הדרכה והכשרה בנוגע למכרזים, בהם משתתפים כל העובדים שיש להם נגיעה כלשהי להגשת מכרז או הצעת מחיר (מכתבים המפרטים את תכנית האכיפה הפנימית צורפו: נ/1/ח).

ב. יוסי גורדון: מתכנן ויועץ בתחום מערכות אבטחה על תשתיות של המדינה. בתוקף תפקידו משמש בדרך כלל כנציג הממשל בנושאי מערכת הביטחון, והוא זה שעובד מול החברות המבצעות את הפרויקט.

את זיידמן הכיר בתחילת שנות ה-80, כשעבד מולו לצורך מימוש פרויקטים שביצעה מר עבור מערכת הביטחון. עם השנים ההיכרות נעשתה קרובה ואישית יותר. מכיר את זיידמן כאדם מכור לעבודה, משקיע את עצמו, מבין את צרכי המערכת ובעיקר את המערכת הביטחונית, תמיד קשוב ומוכן להירתם לכל משימה. הוא עובד מול הרבה חברות, אך מזיידמן מעולם לא שמע דרישות או תלונות כמו מאחרים. זיידמן תרם רבות בפרויקטים שלו למדינה כולה. הוא אדם טוב, צנוע, איש משפחה, שגם רתם את אשתו, שהיא רופאה, לעזור לאנשים.

בנוגע להליך דן, יודע שזיידמן שבור מההליך, לא מבין איך נקלע לסיטואציה כזו, וכדבריו: **"זה לא אותו יוסי"** (עמ' 1810).

ג. נתן ברק: מנכ"ל חברת אימפרסט המפתחת מערכות שליטה ובקרה, שבין היתר עבדה על פרויקט כיפת ברזל. במסגרת עבודה זו הם נעזרו במר. הפנייה למר נעשתה בזמן קצר, כאשר לוחות הזמנים היו צפופים ולחוצים מאוד, והם גם שינו את דרישותיהם תוך כדי עבודה על הפרויקט, מה שהקשה מאוד על העבודה. אז התגלה לפניו זיידמן כאדם צנוע, אכפתי ואחראי. בהמשך פגש את זיידמן בפרויקט נוסף, גם אז ראה שההתייחסות שלו שונה מזו של רוב הקבלנים בתחום.

בכל הנוגע להליך דן, הוא שמע מזיידמן דאגה רבה לעובדים.

ד. עליזה זיידמן: אשתו של זיידמן. רופאה, מנהלת מחלקה פנימית בבית חולים "השרון". הכירה את זיידמן לפני כ-40 שנה. הם באו מעולמות שונים, אך הצליחו לגשר על הפערים והקימו משפחה למופת. יש להם שלוש בנות ומספר נכדים. אישיותו של זיידמן מתבטאת

ביושרה, צניעות, מסירות לעבודה. בכל פרויקט שביצע בתחום הביטחון, הוא לא נח עד שהכל הגיע לידי סיום בצורה האופטימלית.

חמש וחצי השנים האחרונות, מאז הגשת כתב האישום, הן שנים קשות מאד. זיידמן שבור, לא ישן בלילה, הוא ירד הרבה במשקל, נעשה חסר סבלנות. מיד כשהחל התהליך, עזב זיידמן את תפקידיו הניהוליים בחברה ועבר שנה קשה ביותר. הוא "איבד כיוון", לא ידע מה לעשות. כל החיים הוא ניהל והוביל ופתאום הכול נעזב. בשנה זו המשפחה תמכה בו והם הצליחו להגיע איתו להבנה שהחיים ממשיכים. כיום מקור הנחמה העיקרי שלו אלה הנכדים, אך תמיד רואים על פניו עננה. אין לו את חדוות היצירה שהייתה לו בעבר.

6. מטעם אינווירומנג'ר העידו העדים הבאים :

- א. דוד אדרעי: נמצא בתחום המטאורולוגיה כבר 30 שנה. בשנת 2008 הקים חברה בשם וודרנט, ובשנת 2012 הגיע לאינווירומנג'ר כמנהל תחום מטאורולוגיה. כיום הוא עובד גם כקבלן עצמאי וגם כקבלן של אינווירומנג'ר.
- עד תחילת שנות ה-2000 היו בשוק המטאורולוגיה שלוש חברות: מטאו-טק, שנתנה בעיקר שירותי חיזוי ויעוץ, מר, שעיקר עיסוקה היה בניהול פרויקטים ואחזקתם, והשירות המטאורולוגי שבאותה תקופה יצא מהתחום. עד שנת 2010 לא הוקמו חברות חדשות בתחום, כך שלמעשה למר ולמטאו-טק לא הייתה תחרות, כל אחת בתחום בו עסקה. בשנת 2010 הוקמה אינווירומנג'ר. הוא הצטרף לחברה בשנת 2012 והקים בה את התשתית לביצוע תכנים שנתנה מטאו-טק, דהיינו: שירותי חיזוי, סקרים וכיו"ב. לכן, משנת 2012 אינווירומנג'ר מהווה מתחרה רצינית נגד מטאו-טק, דבר שגרם לירידת מחירים דרסטית, עד הפחתה של 2/3 מהמחיר. במקביל, בגלל התחרות, עלתה האיכות.
- את גיא מכיר משנת 2000, עוד מהתקופה בה הוא ניהל פרויקטים גדולים בחיל האוויר, וגיא ניהל את הפרויקט מטעם מר. אז גילה אדם מקצוען, ביצועיסט. גיא מסור מאד לעבודה, רציני ומקצועי, ובהתאם הם מקבלים תשבחות מכל הלקוחות.
- בנוגע למשמעות ההרשעה, מסר כי יש פרויקט של חיל האוויר שהוא מנהל עבור אינווירומנג'ר בשנתיים האחרונות, והם היו אמורים לקבל הזמנת המשך לפרויקט. לאחרונה צלצל אליו מנהל הפרויקט ואמר לו שבגלל החקירה הם לא יכולים להיכנס איתם לשום עיסקה, ומאז התנתק מהם. בנוסף, הוא שמע מקצינת הפרויקטים של משרד הביטחון שיכול להיות שלא יוכלו לפעול איתם. משרד הביטחון גם שלח להם הזמנה לשימוע (נספח נ/4א).
- הוסיף כי הוא בטוח שאם אינווירומנג'ר תצא מהשוק, אף חברה לא תוכל להיכנס במקומה לתחום, מאחר שזה תחום שצריך ללמוד אותו ולהשקיע בו 3-4 שנים עד שרואים פירות, כך שהשוק יהפוך לשוק של חברה אחת בלבד: מטאו-טק, שמחכה לכך ואפילו מצהירה בריש גלי שהיא מחכה לחזור לימי גדולתה.
- ב. און מינץ: סגן בכיר למנהל השירות המטאורולוגי בבית דגן. מכיר את גיא משנת 2003, אז גיא עבד במר וניהל את הפרויקטים המטאורולוגיים. קשרי החברות ביניהם מצוינים.

לדבריו, השמ"ט הוא גוף דל תקציב, ומה שאפיין את גיא לאורך כל השנים זו ההבנה של הצורך שלהם, והמענה שלו תמיד היה מאד לא חמדני. תמיד עם דלת פתוחה לכל מה שהם צריכים, גם אחרי החקירה מושא תיק זה.

לדברי העד, כשהוא הגיע לשמ"ט, היו בארץ שני "שחקנים" בתחום המטאורולוגיה: מר, ומטאו-טק. כניסתה של אינוורומנג'ר גרמה לשינוי משמעותי בשוק: נכתבו נהלי עבודה, נעשתה ביקורת, והמחירים ירדו.

הרשעה עלולה לפגוע בהמשך התמודדותה של אינוורומנג'ר במכרזים למדינה או לגורמי המדינה. הוא לא יודע האם הרשעה "מוחקת" את החברה מבחינתם, זו החלטה של הלשכה המשפטית. בכל מקרה, משמעותה של הרשעה היא שהשמ"ט לא יוכל לתפקד. אם גם מר וגם אינוורומנג'ר יימחקו מהשוק המסחרי, השמ"ט יישאר רק עם מטאו-טק ועם הצעות המחיר הגבוהות מאד שלה. מטאו-טק תהפוך למונופול.

ג. אליהו אקוע: ראש מערכה בתחום הרכש במשרד הביטחון. מכיר את גיא עוד מהצבא, והקשר ביניהם התהדק לפני 12 שנים כשגיא החל לעבוד איתם, דרך אינוורומנג'ר, וכספק משנה של מר. כניסתה של אינוורומנג'ר לשוק הורידה את המחירים בצורה משמעותית. גיא סייע להם רבות, גם בפרויקטים בארץ וגם בחו"ל. נתן דוגמא לפרויקט בו יצאו במכרז להקמת דגם כלשהו, כמה חברות התחרו במכרז אך רק הדגם של אינוורומנג'ר עמד בתקנים, כך שלמעשה אינוורומנג'ר נותרה ספקית יחידה. כשגיא הבין זאת, הוא הציע להם להוריד את המחיר, מאחר שהפיקוח הסתיים, וזאת למרות שכספק יחיד יכול היה לקבל את כל הכסף בו זכה במכרז.

מסר שלמשרד הביטחון יש וועדת השעיה. כאשר חברה מושעת, מופסקות כל ההזמנות אליה. כבר היום, אחרי ההרשעה, לא יוצאים מכרזים של משרד הביטחון, לא למר ולא לאינוורומנג'ר.

בנוגע להשלכותיה של הרשעה, מסר כי אם גם אינוורומנג'ר וגם מר תפסלנה, תישאר בשוק רק חברה אחת שבודאי תעלה את המחירים. נוסף לכך, גיא הוא בעל מקצוע מבריק ואמין, ואם יפסיקו לעבוד איתו הם יפסידו.

7. הוגשו מסמכים שונים מטעם אינוורומנג'ר – נ/4 – ב – נ/4/יב, ובהם הזמנה לבירור ברשות שדות התעופה, תקנון משרד הביטחון, מכרזים שונים ועוד.

טיעונים לעונש

טיעוני ב"כ המאשימה:

8. ב"כ המאשימה התייחס בטיעונו לעונש למכרז ולחשיבותו, והדגיש כי מדובר בתיאום של מכרז ציבורי, כך שהנזק שהיה עלול להיגרם לציבור הוא בגובה מיליוני שקלים. ביחס לעבירה, ציין כי זו עבירה שהרווח בצידה רב. קל לבצע אותה, הסיכון להיתפס קטן, ולאף אחד מהצדדים אין אינטרס לגלות אותה. במקרה זה, העבירה התגלתה במקרה.

9. הערך החברתי המוגן הוא שמירה על כספי הציבור ועל התחרות החופשית, שמטרתה לאפשר רכישת מוצר איכותי במחיר הזול ביותר. בנוסף, ומאחר שעסקינן בתיאום מכרז ציבורי, ישנו ערך לשמירה על הקופה הציבורית ושמירה על אמון הציבור בשיטת המכרזים.

10. ביחס לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, טען לתכנון ולכך שלא מדובר בעבירה שנעשתה בשל כעס או גחמה אלא מתוך חשבוניות שעשו אנשים שהחליטו, תוך הפעלת שיקול דעת, לבצע את העבירה. בהקשר זה ציין כי מהכרעת הדין עולה שהחלוקה בין החברות הנאשמות נעשתה, כך שגם הצד שתכנן להגיש את ההצעה הנמוכה בכוונה לזכות בשני האזורים, עדיין ירוויח. כמו כן, ציין כי העובדה שהנאשמים נפגשו זמן קצר לפני מועד ההגשה, לא מקהה מחומרת התכנון.

עוד טען ב"כ המאשימה לנזק שהיה עלול להיגרם לציבור כולו, ולנזק שנגרם בפועל, שהוא, לשיטתו, הפער בין ההצעה המקורית שהגישה אינווירומנג'ר, ובין ההצעה שהגישה לאחר התיאום. ציין גם שהמכרז נתן אפשרות להארכת ההתקשרות לשלוש שנים, מה שהיה מגדיל את הנזק. ביחס לטענה שבית המשפט קבע כי הצעתה של אינווירומנג'ר הייתה הצעה תכסיסנית, ולכן אין לראות בה הצעת בסיס לפער שבין ההצעות, טען כי מבחינת מדיניות משפטית אין להתחשב בטענה כזו, כפי שבתי המשפט קבעו בטענות דומות בעבירות מס.

עוד נטען לנזק שנגרם, לטענת ב"כ המאשימה, מכך שהמכרז לא יצא לפועל, השמ"ט נאלץ לפנות לכיוון שונה ממה שתכנן תחילה, ויצא במכרז להחלפת תרנים ספציפיים.

לטענת ב"כ המאשימה, הסיבה לביצוע העבירה היא כסף. הדגיש כי הנאשמים אינם חסרי אמצעים אלא אנשים שרצו להרוויח עוד, ולדוגמא: ההצעה ששונתה גבוהה פי שלוש מההצעה המקורית. הנאשמים הם אנשים שומרי חוק ומוכרים בקהילתם, כפי שקורה בדרך כלל בעבירות כאלה. אלה אנשים שכל מטרתם להפיק רווחים קלים על חשבון הציבור, ולכן יש להחמיר בעונשם.

11. לעניין הבעייתיות שהייתה במכרז, הפנה ב"כ המאשימה להכרעת הדין, בה נקבע כי גם אם היו פגמים במכרז, אין בכך כדי להצדיק את המעשים. לדבריו, גם הטענה כי און שלח את גיא לתאם את ההצעה, נדחתה על ידי בית המשפט בהכרעת הדין כפי שנדחו שאר הטענות להגנה מן הצדק.

12. ביחס לחלקו היחסי של כל נאשם, ציין ב"כ המאשימה כי ישנו הבדל בין גיא לזיידמן, שכן זיידמן הוא זה שהזמין את גיא לפגישה וכן היה בעבר מעסיקו של גיא, ובוודאי יש לכך השפעה מסוימת. לכן המאשימה רואה את חלקו של זיידמן כחמור מעט יותר. בנוגע לשאלת מעורבות החברות בעבירה, טען כי שני הנאשמים הם מנכ"לי החברות ולמעשה כל אחד מהם הוא החברה עצמה.

13. לעניין הענישה הנוהגת, ציין ב"כ המאשימה כי אין כזו בנמצא. ישנן אמירות של בית המשפט העליון בנוגע לרמת הענישה הראויה, אך אין כמעט מקרים דומים. גישתו של בית המשפט העליון היא שנקודת המוצא בעבירות כאלה צריכה להיות מאסר בפועל בצירוף קנס משמעותי. יש להטיל עונש מרתיע מאחר שעונשים אחרים עלולים להפוך את העסקה למשתלמת. וככלל, בכל הנוגע

לעבירות כלכליות, בשנים האחרונות קבעו בתי המשפט כי יש להעלות את רף הענישה בעבירות כאלה, שקלות לביצוע אך קשות לגילוי. כך נקבע גם בעניין של חברות שאינן מהגדולות במשק. הפנה לפסיקה.

14. לאור כל אלה, ביקש ב"כ המאשימה לקבוע מתחם ענישה כדלהלן:
לנאשם 1 – מאסר בפועל של חודש עד שבעה חודשים, וקנס בסך 300,000-100,000 ₪.
לנאשם 4 – מאסר של שישה חודשים שירוצה בדרך של עבודות שירות ועד מאסר בפועל של שישה חודשים, וקנס בסך 200,000-100,000 ₪.
ביחס לקנסות ציין כי לא הובאו נתונים מיוחדים על מצבם הכלכלי של הנאשמים, ומהמסמכים שצורפו ניתן לראות את עלויות שכרם, ועל כן מבקשת המאשימה להטיל עליהם קנסות משמעותיים.

לגבי עונשן של הנאשמות 2, 3, ו-5 – מאחר שמהמסמכים ניתן לראות את המחזורים הגדולים של החברות, סבורה המאשימה כי מתחם העונש שלהן אמור להיות כדלהלן:
נאשמות 2 ו-3 – 500,000-100,000 ₪ ואף למעלה מכך.
נאשמת 5 – 500,000-100,000 ₪.

15. הנסיבות בתוך המתחם:
ביחס לזיידמן, ציין ב"כ המאשימה, שהוא לא קיבל אחריות בחקירה או בבית המשפט. לא זו בלבד, אלא שזיידמן שיקר בחקירתו וגרסתו הייתה גרסה כבושה שנדחתה בהכרעת הדין. ביחס לגיא ציין שהוא אמנם הודה בחקירתו, אך בבית המשפט שינה את טעמו ושיקר במספר עניינים. גם גיא וגם זיידמן לא קיבלו אחריות על מעשיהם.
ביחס לטענה שלנאשמים התנהגות חיובית ותרומה לחברה ולטענה בדבר הנזק שתגרום הרשעתם, טען ב"כ המאשימה שאכן אין ספק שנגרמו להם נזקים כתוצאה מההרשעה, אך ידוע שכך בדרך כלל בעבירות ממין זה, ולכן אין להתחשב בכך. ביחס לזיידמן ציין שניתן לראות מהדו"חות שהוגשו כי הוא עדיין עובד ולא ברור אם בכלל חלה פגיעה בשכרו.
בנוגע לחלופי הזמן, ציין כי אמנם חלפו חמש שנים מיום ביצוע העבירה ועד למתן הכרעת הדין, אך מדובר בתיק לא קטן ולא נראה כי יש חריגה משמעותית מהזמנים בהם מתנהלים תיקים דומים.
לטענה שאין להרשיע את שתי החברות, שכן אז תפגע התחרות בשוק זה, טען ב"כ המאשימה שלא צריכה להיות לכך השפעה על הענישה אלא רק להלימת חומרת המעשה. וכל מקרה, לא הוכח כי מי מוועדות ההשעיה אכן תחליט לפסול מי מהחברות.
עוד ציין ב"כ המאשימה כי מדובר בעבירה שקל לבצע וקשה לגלות. לו הצדדים לא היו נתפסים, אזי הם היו מרוויחים מיליוני שקלים על חשבון הציבור. הדגיש כי בעבירות מס בתי המשפט קבעו כשיקול לחומרה, את הקושי בחשיפת העבירות, וכך גם בענייננו.

בנוסף טען ב"כ המאשימה כי אין מקום לטענת אי הרשעה, השייכת למקרים חריגים בלבד שאינם נוגעים לענייננו.

וביחס למניעה מכהונה כדירקטור, הפנה ב"כ המאשימה [לסעיף 1א226 לחוק החברות](#), המתייחס לאדם שהורשע בעבירות מסוימות, שאחת מהן היא העבירה דנן. מבקש למנוע מזיידמן ומגיא לכהן כדירקטורים בחברות ציבוריות, וזאת הן כפן ענישתי והן כהגנה על הציבור מפני דירקטור שאינו ראוי לתפקידו.

16. לאור זאת ביקש כי העונש של הצדדים ייגזר כדלהלן:

נאשם 1 – ארבעה חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי, קנס 200,000 ₪, ופסילה מכהונה כדירקטור בחברה ציבורית למשך שלוש שנים.

נאשם 4 – שלושה חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי, קנס 150,000 ₪ ופסילה מכהונה כדירקטור בחברה ציבורית למשך שלוש שנים.

נאשמות 2 ו-3 - קנס של מאות אלפי שקלים העולה על 500,000 ₪ לכל אחת, וכן התחייבות.

נאשמת 5 – קנס של מאות אלפי שקלים עד 500,000 ₪, וכן התחייבות.

טיעוני ב"כ זיידמן ונאשמות 2 ו-3:

17. באת כוחם של נאשמים 1-3 טענה כי במקרה זה נסיבות ביצוע העבירה אינן חמורות, כפי שקבע גם בית המשפט. בנוסף, למכרז ניגשו רק שלוש חברות, כאשר הצעתה של מטאו-טק הייתה גבוהה בכוונה, שכן מטאו-טק לא התכוונה לזכות במכרז, ומכאן שבכל מקרה הזוכה הייתה מר או אינוורומנג'ר, ובית המשפט קבע בהכרעת הדין שלשאלה מי הייתה זוכה במכרז אין משמעות ציבורית.

ביחס לנזק – טענה כי ישנה משמעות לקביעת בית המשפט לפיה ייתכן שאינוורומנג'ר לא הייתה עומדת בהצעה שהגישה, ועם הזמן היקף התשלום היה עולה, כך שלא ברור שנגרם נזק כלשהו. בנוסף, אף אחד מהנאשמים לא הפיק טובת הנאה מהמעשה.

מדובר בעבירה שהתבצעה באופן חד פעמי וקצר מאד, ולא היה מהלך מתוכנן ומחושב. זהו אירוע של "הרגע האחרון".

ב"כ הנאשמים התייחסה גם ליחסים שבין און מינץ לבין גיא ולשיחה שהייתה ביניהם לפני הגשת המכרז. כן טענה כי המכרז הבעייתי שהוציא השמ"ט, הביא להצעה התכסיסנית שהגישה אינוורומנג'ר, ומכאן שממילא השמ"ט לא היה מקבל את ההצעה הזולה ביותר.

בנוסף התייחסה ב"כ הנאשמים לחלוף הזמן מאז האירועים.

18. לגבי הערך המוגן בעבירה, טענה ב"כ הנאשמים לשמירה על התחרות החופשית.

19. אשר לפסיקה הנוהגת - באת כח הנאשמים התייחסה לפסיקה בעבירות דומות, וטענה כי במקרים אחרים, היה מדובר בקרטלים, שפעלו שנים רבות, או בהסכמים ארוכי טווח, בהם נערכו

פגישות רבות, תיאומים וסידורים. לעומת זאת, לדבריה במקרה שלנו מדובר באירוע חד פעמי שארץ מספר דקות, לא הייתה לו כל השלכה ציבורית, לא נגרם נזק ולא היה פוטנציאל לנזק מאחר שההצעה הנמוכה הייתה תכסיסנית. לדבריה, לא מצאה אירוע במדרג חומרה נמוך מתיק זה. ביחס לעמדתה של הרשות להגבלים עסקיים לדרוש בכל תיק מאסר בפועל – טענה כי המקרה שלנו נמצא במדרג הנמוך ביותר של העבירה. הדגישה כי האירוע דגן שונה לחלוטין מכל תיק אחר של הגבלים עסקיים, ולא ניתן להשליך מעניינים אחרים על המקרה שלנו.

20. ביחס לנאשם 1, מסרה כי זיידמן הוא אדם בעל ערך לעבודה, מסור, שבמשך 40 שנה ביצע פרויקטים בעלי משמעות וחשיבות רבה לחברה ולמדינה, וכך גם התייחס למכרז דגן. זיידמן לקח אחריות על מעשיו ועזב את תפקידו בחברה. מזה חמש שנים זיידמן דואג, לא ישן בלילה.

21. לאור כל אלה, ביקשה להטיל על זיידמן מאסר על תנאי וקנס.

22. בנוגע לחברות מר ומר-טלקום –

ב"כ הנאשמים ביקשה להימנע מהרשעה בעניינה של מר טלקום, וזאת בהתבסס על ההלכה הנוהגת לעניין הימנעות מהרשעה. לטענתה, אין מקרה מובהק מזה של מר טלקום, המצדיק הימנעות מהרשעה, וזאת לאור מעמדו ותפקידו של זיידמן, לאור זאת שאף אחד מעובדיה של מר טלקום לא היה נוכח בפגישה, ומכך שזיידמן הבהיר בהודעתו שגם מנכ"ל מר טלקום לא ידע ולא היה מעורב במכרז. כך שכל מעורבותה של מר טלקום היא מינימלית ומתמצה בעניינו של רני שקל, שהוא עובד של טלקום, כאשר גם כאן המעורבות מינימלית. בנוסף, זיידמן לא היה מנהלה של מר טלקום אלא רק מנכ"ל משותף ב-ח. מר.

ביחס למר, לא ביקשה להימנע מהרשעתה. בשל המדרג הנמוך של העבירה, לטענתה, ביקשה שהקנס לא יהיה חמור יותר מזה שהוטל בעניין רבינוביץ, דהיינו סך של 400,000 ₪.

ביחס לשתי החברות, הוסיפה ב"כ הנאשמים שאין לאף אחת מהן עבר פלילי וכי מדובר באירוע חד פעמי. כמו כן, זיידמן נטל אחריות והפסיק מיידית את תפקידו בחברות, והחברות ערכו תוכניות אכיפה פנימיות כדי לוודא שדבר כזה לא יחזור על עצמו.

ביחס לפסילתו של זיידמן מכהונה כדירקטור – טענה כי זיידמן אינו דירקטור בחברה ציבורית ועל כל פנים האירוע אינו מצדיק פסילה שכזו.

23. זיידמן עצמו נשא דברים – מסר כי מדובר ברגע עצוב מאד עבורו. בכל השנים השתדל לעשות דברים בצורה הטובה ביותר בכל התחומים. כך הקים משפחה לתפארת, ובמישור המקצועי היה מעורב בפרויקטים ביטחוניים ולאומיים שתרמו לביטחון המדינה וגם לתעשייה ביצירת מקומות תעסוקה. האירוע אינו מאפיין דפוס התנהגותי: **"הסביבה הבלתי ברורה של המכרז והרצון לבצע את הדברים כמו שצריך גרמו לי לקיים פגישה שאני מצטער על קיומה"**. לא בצע כסף הדריך אותו ואכן הוא לא קיבל כסף לעצמו ואף לא הגדיל את רווחי החברה.

האירוע הקשה עליו מאד, הוא עבר טלטלה שנמשכת כבר למעלה מחמש וחצי שנים. ההרשעה מהווה עבורו נטל נפשי כבד מנשוא. עם תחילת הפרשה הוא פרש מתפקידו הניהוליים, צעד שהיה לו קשה

מאד, אך הקושי העיקרי הוא בחברות עצמן. מאז תחילת הפרשה, ועוד יותר ממתן הכרעת הדין, החברות חוות הדף עסקי וכלכלי, כאשר לקוחות מבטלים הזמנות וגורמים לנזקים בלתי הפיכים. הנזק מתורגם לפגיעה קשה במקור פרנסתן של קרוב לאלף משפחות. מסר כי הוא לוקח אחריות על שנעשה ומוכן להציב עצמו בחזית, ובלבד שהחברות לא ייענשו.

טיעוני ב"כ נאשמים 4 ו- 5 :

24. ב"כ הנאשמים הסכים כי העונש הראוי בעבירות בהן הורשעו הנאשמים הוא מאסר בפועל, אך לדבריו, הנסיבות במקרה שלפנינו חריגות, ועל כן ביקש להימנע מהרשעתם של גיא ושל אינוורומנג'ר. הפנה לפסיקה בה נקבע שניתן לבטל הרשעה של תאגיד.

לדברי ב"כ הנאשמים, במקרה זה תגרום הרשעה לנאשמים לנזק של ממש: מיד לאחר הכרעת הדין זומן גיא לבירור ולוועדת שימוע, וישנו קיפאון במכרזים. כך למשל ברשות שדות התעופה אמרו להם מפורשות שהם מחכים לגזר הדין. כ-85% מפעילותה של אינוורומנג'ר היא באמצעות מכרזים ציבוריים, ולכן הרשעתה של החברה עלולה להביא עליה "גזר דין מוות". מקרה זה שונה מזה של זיידמן ושל מר, שכן גיא ואינוורומנג'ר הם אחד, וגם הרשעתו של גיא בלבד עלולה לפסול אותם מלגשת למכרזים. בנוסף, אינוורומנג'ר וגיא הם מחוללי תחרות בשוק, ופגיעה בהם תגדע את התחרות בתחום. הרשעתם עלולה להחזיר את מטאו-טק למצב של מונופול, כפי שהיה לפני שאינוורומנג'ר חדרה לשוק.

לטענת ב"כ הנאשמים, מדובר באירוע חד פעמי, קצר ונקודתי. גיא לא יזם את האירוע, הוא נשלח אליו על ידי און. הזכיר את הפגמים במכרז ואת עדותו של עו"ד תמיר לפיה בדיעבד ראוי היה לבטל את המכרז. מדובר בנסיבות מקלות ביותר. כן התייחס להתמשכות ההליכים ולכך שלא הושגה כל טובת הנאה מהעבירה.

ב"כ הנאשמים הפנה לשורה של הסדרי טיעון וגזרי דין, בהם נקבעה ענישה נמוכה מזו שאותה ביקשה המאשימה. הדגיש כי אין תקדים למקרה עם נסיבות חריגות כל כך.

25. לפיכך ביקש לשלוח את גיא לקבלת תסקיר שירות המבחן בשאלת ההרשעה, להימנע מלהרשיע את גיא ולהטיל עליו שירות לתועלת הציבור, פיצוי כספי והתחייבות, כך שיתאפשר לגיא להמשיך לנהל את החברה גם במהלך ביצוע העונש. מסכים כי ההתחייבות תהיה בסכום המקסימלי בחוק, וכי הסנקציה הכספית תהיה בצורת פיצוי לנפגעי עבירה (הציבור, במקרה זה) או קנס. כן הסכים להטלת עונש של מאסר על תנאי לתקופה מקסימלית.

לחילופין, באם לא תתקבל בקשת הנאשמים לאי הרשעה, ביקש ב"כ הנאשמים להטיל על גיא עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות לתקופה שלא תעלה על 30 יום.

26. גיא עצמו נשא דברים, והביע חרטה עמוקה. הוא לוקח אחריות למעשיו, והדבר החשוב לו כיום זה שאינוורומנג'ר לא תקרוס. כיום הם לא מקבלים הזמנות, וגם הזמנות בהם זכו, מעוכבות. לדבריו, מרגע שיהיה נגדם פסק דין חלוט של הרשעה, כל החוזים עליהם חתמה אינוורומנג'ר עם רשות ממשלתית – יבוטלו לאלתר. מעל 80% מעובדי אינוורומנג'ר עוסקים בפרויקטים ממשלתיים,

כך שבמקרה כזה מרבית הפעילות בחברה תופסק. הוא לא יודע מה יקרה אם הוא יורשע והחברה לא, מעריך שבמקרה כזה השותף שלו, שכרגע פסיבי, ייקח את האחריות. הדגיש שוב כי הדבר החשוב לו ביותר הוא שהחברה ועובדיה יוכלו להמשיך לעבוד כרגיל.

דיון

מתחם העונש ההולם :

27. בהתאם לתיקון 113 לחוק העונשין, העקרון המנחה בענישה הוא עקרון ההלימה: "קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו" (סעיף 240ב). עקרון ההלימה משמעו מתן דגש לעקרון הגמול על מעשה העבירה, כאשר הנסיבות האישיות מהוות שיקול רק לאחר מכן, בקביעת העונש בתוך מתחם הענישה. קביעת מתחם הענישה נעשית בהתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה (סעיף 240ג).

28. בבחינת חומרת העבירה, יש להתייחס בראש ובראשונה לעונש שקבע המחוקק לצד העבירות. במקרה זה, נקבע עונש של שלוש שנות מאסר.

על חומרתה של העבירה של הסדר כובל, ועל גישת בתי המשפט, ניתן ללמוד מדברי בית המשפט בע"פ 4855/02, מדינת ישראל נ' ד"ר איתמר בורוביץ, פ"ד נט (6) 766:

"על חומרת עבירות ההגבל העסקי, שעניינן בתיאום מחירים ובחלוקת שוק בין ספקים מתחרים, אין צורך להכביר מילים. בעבירות אלו טמון פוטנציאל לפגיעה קשה בתחרות החופשית, ובכוחן לשלול מן הציבור את זכותו ליהנות מיתרונותיה הרבים של התחרות המתבטאים בהפחתת מחירים, בשיפור איכות המוצרים ובהקצאתם היעילה של המקורות במשק. במיוחד אמורים הדברים בעבירות מסוג זה הכורכות גם גרימת נזק כלכלי בפועל לצרכנים ואף פגיעה ברווחת המשק כולו".

וכן: "מכאן הצורך האמור בענישה משמעותית ומרתיעה – כדי שיידעו מנהלי תאגידים בכירים שהפשע הכלכלי אינו משתלם, וכי עליהם לבחור בדרך הארוכה ועשיית רווח כלכלי אמיתי, על פני הדרך הקצרה ויצירת רווחים מלאכותיים על חשבון קהל הצרכנים" (ע"פ 5823/14 שופרסל נ' מדינת ישראל (10.8.15) [פורסם בנבו]).

וגם: "לכל אלה יש להוסיף, כי המדובר בעבירה אשר ככלל הסיכון לחשיפתה קטן. מעצם טיבו של העניין, הצדדים להסדר כובל הם שותפי סוד. חשיפת מעורבותם בהסדר עלולה לפגוע, בראש ובראשונה, בהם. יש להם תמריץ חזק שלא לגלות את קיומו של ההסדר הכובל. מסיבה זו, קיים קושי טבוע בגילוי עבירות אלה. קושי זה קיבל ביטוי קונקרטי גם במקרה הנוכחי. לכך מצטרף התמריץ הממוני לבצע את העבירה בתיק הנוכחי. נתונים אלה מעצימים את החשיבות של קביעת

תג מחיר הולם, בשלב העונש, על מנת שמבצעים פוטנציאליים יראו לנגד עיניהם לא רק את התועלת הצפויה ממעשה העבירה" (ת"פ 28192-08-12 מדינת ישראל נ' ירון יוסף אנגל (13.1.16)[פורסם בנבו]).

29. ומכאן למדיניות הענישה הנהוגה -

כאמור, כל אחד מהצדדים הפנה לפסיקה התומכת בטענותיו, אך מוסכם על כל הצדדים שאין מקרה המזכיר בעובדותיו את המקרה שלפנינו.

להלן אסקור בקצרה פסיקה מהתקופה האחרונה, המתייחסת לעבירות בהן הורשעו הנאשמים:

ע"פ 5823/14 שופרסל נ' מדינת ישראל (10.8.15) [פורסם בנבו] : המערערים (שופרסל, המנכ"ל, וסמנכ"ל השיווק) הגיעו להסדר כובל בנוגע לאספקת מזון ומשקאות להם ולחברה המתחרה – מגה. ההסדר לא יצא אל הפועל. לאחר ניהול הוכחות הם הורשעו בעבירה של הסדר כובל ובעבירה של הפרת תנאי מיזוג. על מנכ"ל שופרסל נגזרו ארבעה וחצי חודשי מאסר, מהם חודשיים בין כותלי הכלא והשאר במסגרת של עבודות שירות, מאסר על תנאי, קנס בסך 450,000 ₪, ופסילה מלכהן כדירקטור במשך 3 שנים. על סמנכ"ל השיווק בשופרסל נגזרו חודשיים וחצי מאסר, מהם חודש בין כותלי הכלא והשאר בעבודות שירות ומאסר על תנאי. על שופרסל נגזר קנס בסך 3,000,000 ₪, והתחייבות בסך 5,000,000 ₪. הוגש ערעור, בין השאר, על העונשים. בית המשפט העליון התייחס בפסק דינו למגמה הנוהגת בעבירות אלו - החמרת הענישה והטלת עונשי מאסר בפועל, וזאת בשל חומרת העבירות והנזק הרב הנגרם לציבור בגין. בית המשפט העליון הותיר על כנו את העונש שנגזר על שופרסל ועל המנכ"ל, והפחית מעונשו של סמנכ"ל השיווק, כך שירצה שלושה חודשי מאסר בעבודות שירות ללא מאסר בין כותלי הכלא.

ת"פ 9890-10-12 מדינת ישראל נ' רבינוביץ ואח' (7.10.14) [פורסם בנבו] : הנאשם הורשע בעבירות לפי **חוק ההגבלים העסקיים** ובעבירה של קבלת דבר במרמה. בית המשפט התייחס לחומרת העבירה, לחלקו המשמעותי של הנאשם באירוע ולמניע לביצוע העבירה - בצע כסף. מתחם העונש נקבע בין ארבעה חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות, לבין מאסר בפועל של שישה חודשים, בצירוף קנס של 100,000-200,000 ₪. בקביעת העונש בתוך המתחם, התחשב בית המשפט בגילו המבוגר של הנאשם, בחלוף הזמן, בנטילת האחריות מצדו, בחרטה שהביע ובתרומתו הרבה לחברה ולמדינה. כן התייחס בית המשפט, אם כי במידה מוגבלת, בעונש שנגזר על שותפו של הנאשם לעבירה. על הנאשם נגזר עונש מאסר של שישה חודשים, שירוצה בדרך של עבודות שירות, מאסר על תנאי וקנס בסך 150,000 ₪. על החברה הוטל קנס בסך 400,000 ₪, והתחייבות בסך 300,000 ₪.

ת"פ 28192-08-12 מדינת ישראל נ' ירון יוסף אנגל (13.1.16)[פורסם בנבו] : כתב האישום כלל 19 נאשמים והתייחס לפרשה בה היו הנאשמים צדדים להסדר, לפיו המאפיות יימנעו מתחרות על אספקת מוצריהן או על הגדלת הכמות המסופקת על ידן.

הנאשמים הורשעו בעבירה של צד להסדר כובל בנסיבות מחמירות. בית המשפט התייחס לנסיבות המחמירות שהן פגיעה באלפי צרכנים, לעובדה שמדובר במוצר יסוד בסיסי, לכך שההסדר היה יומיומי ונאכף באמצעות מנגנון אפקטיבי ויעיל. לקולא צוין כי המחיר לצרכן, גם לאחר ההסדר, היה עדיין נמוך יחסית. בקביעת מתחמי הענישה התייחס בית המשפט לגודלן היחסי של המאפיות, למעמדו של כל נאשם במאפיה ולחלקו בביצוע ההסדר. בסופו של יום נגזרו על הנאשמים עונשים שבין שישה לבין 12 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי, קנס בסך 100,000-300,000 ₪, ופסילה מכהונה כדירקטור למשך חמש שנים. על החברות נגזר קנס בין 400,000 ₪ לבין 1,400,000 ₪.

ת"פ 285/08 רשות ההגבלים העסקיים נ' מירון רכטמן (24.3.11) [פורסם בנבו] : שמונה נאשמים שהאשמו, במספר אישומים שמתייחסים לשנים 2000-2004, בכך שהגיעו ביניהם להסדר לפיו יחלקו ביניהם עבודות שונות בתחום ההגברה והתאורה, וזאת תוך תיאום מחירים. על הנאשמים נגזרו עונשים בין ארבעה חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות לבין חודשיים מאסר בפועל, מאסר על תנאי וקנס.

ע"פ 7014/06 מדינת ישראל נ' אהרון לימור (4.9.07) [פורסם בנבו] : בין השנים 1992-1998 היו המערערים צדדים להסדרים הנוגעים למחירי ירקות קפואים. מדובר בקרטל, מספר רב של חברות שחברו יחד כדי להסדיר ביניהם תיאום מחירים וחלוקת לקוחות. במשך השנים התנהלו פגישות, שיחות טלפון ומשלוח פקסים רבים. על המערער הוטל עונש של שישה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, חודשי מאסר על תנאי וקנס 250,000 ₪. על סנפרוסט הוטלו קנס בסך 900,000 ₪ והתחייבות בסך 500,000 ₪. בערעור דחה בית המשפט העליון את טענותיו השונות של המערער, אך לאור גילו, נטילת האחריות והחרטה הכנה שהביע, ומאחר שהיה פער ניכר בין עונשו לבין עונשם של הנאשמים האחרים, הפחית את הקנס לסך של 180,000 ₪.

ת"פ 37887-04-13 מדינת ישראל נ' יוסף מסלאתי (9.7.13) [פורסם בנבו] : תיק זה הינו חלק מפרשה רחבת היקף בה למעלה מ-40 נאשמים ו-10 אישומים. הנאשמים, קבלנים העוסקים בגיזום, הגיעו ביניהם להסדר כובל לפיו חילקו ביניהם מכרזים לביצוע עבודות גיזום. העונשים שנגזרו על הנאשמים, רובם במסגרת של הסדרי טיעון, נעו בין חודש לבין שישה חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות, מאסר על תנאי וקנס שנע בין 30,000 ₪ לבין 135,000 ₪.

30. לעניין הערך החברתי שנפגע מהעבירה –

הערך החברתי המוגן הוא שמירה על התחרות החופשית, וזכות הציבור ליהנות מתחרות זו.

31. שיקולים נוספים אליהם יש להתייחס בעת קביעת המתחם, הם העובדה שמדובר בעבירה שנעברה ללא תכנון מיוחד ו"בהחלטה של רגע"; בכך שהתיאום בין הצדדים התגלה, כך שלא נגרם נזק ממשי; ובניסוח הבעייתי של המכרז. בכל הנוגע לגיא, יש ליתן את הדעת גם לכך שלא הוא יזם את המפגש, ולהשפעה שיש לזיידמן עליו, בהיותו מעסיקו לשעבר.

32. לאחר ששקלתי את נסיבות ביצוע העבירות וחומרתן, ובחנתי את מדיניות הענישה הנהוגה, אני קובעת את מתחם העונשים כדלהלן:

בנוגע למנהלים, נאשמים 1 ו-4: בין עונש מאסר קצר שירוצה בדרך של עבודות שירות, לבין ארבעה חודשי מאסר בפועל, קנס בין 100,000 ₪ לבין 300,000 ₪ ומאסר על תנאי.
בנוגע לחברות, נאשמות 2, 3 ו-5: קנס כספי שנע בין 100,000 ₪ לבין 500,000 ₪.

העונש בתוך המתחם:

33. בטרם אגזור את דינם של הנאשמים, כל אחד מהם בנפרד, אעיר כי מעיון בפסקי הדין כמפורט לעיל, ניתן לראות כי אף שבתי המשפט חזרו והדגישו את חומרת העבירה ואת הצורך להחמיר עם מבצעה ולהטיל עליהם עונש מאסר בפועל, לא רבים המקרים בהם נשלחו נאשמים בעבירה זו אל מאחורי סורג ובריח, כל מקרה ונסיבותיו.

בנוסף, השוואה בין המקרים שפורטו לעיל ובין המקרה שלפנינו, מדגיש את חריגותו של המקרה דנן: לפנינו אירוע חד פעמי שכל כולו התמצה בפגישה אחת שנערכה בין הצדדים; ההסדר נערך בין שני צדדים בלבד; ההסדר לא היה מתוחכם ומתוכנן; ההסדר התגלה לבסוף ולא יצא אל הפועל, כך שאף אחד מהצדדים לא הרוויח ממנו. משכך גם לא נגרם כל נזק. זאת בניגוד למקרים אחרים, אשר כללו, בדרך כלל, קשר בין מספר חברות; במסגרת הקשר נערכו פגישות רבות בין הצדדים, התבצעו שיחות טלפון, הוחלפו פקסים ומיילים; במסגרת הקשר הועברו סכומי כסף ניכרים; במסגרת הקשר נקבעו מנגנוני אכיפה; בחלק מהמקרים ההסדרים היו כה גדולים עד שנוצר למעשה קרטל; ובנוסף, בחלק גדול מהמקרים נגרם לציבור נזק מההסדר שנכרת. עם הערות אלה אפנה לגזירת עונשם של הנאשמים.

בכל הנוגע לזיידמן –

34. בקביעת העונש בתוך המתחם, יש להתחשב, לחומרה, בכך שהיוזמה לפגישה הייתה שלו; המניע לביצוע העבירה היה כספי ועסקי; הייתה לזיידמן שליטה מלאה על מעשיו, והוא היה מודע לטיבו של ההסדר. כן יש להתחשב בכך שזיידמן לא קיבל אחריות למעשיו. לא עומדת לזכותו הודאה כנסיבה לקולא.

לקולא יש לציין את תרומתו של זיידמן למדינת ישראל; חלוף הזמן; העובדה שמדובר בעבירה ראשונה ויחידה שאינה משקפת דפוס התנהגות שכיח – מדובר באדם נורמטיבי, שזו לו מעידה חד פעמית.

ביחס לפגיעה של ההרשעה בנאשם – מטבע הדברים, יש בהרשעה כדי לפגוע בשמו הטוב של אדם. ניתן גם להניח כי ישנה פגיעה בתפקודו ובתפקידיו של הנאשם. עם זאת, אף שזיידמן התפטר מחלק מתפקידיו, הרי שהוא עדיין ממשיך לעבוד בחברה. לאור אלה, ייגזר על זיידמן עונש הנמצא בשליש התחתון של המתחם.

35. בנוגע לרכיב הקנס אציין, כי כלל ידוע הוא שבעבירות בעלות משמעות כלכלית, יש להטיל קנסות משמעותיים, על מנת שירתיעו, הן את היחיד והן את הרבים, מפני ביצוע עבירות דומות. במקרה זה יש להביא בחשבון את המניע הכספי לביצוע העבירות, ואת היקף טובת ההנאה הפוטנציאלית של כל אחד מהצדדים להסדר. בנוסף יש לקחת בחשבון שלא נטען למצוקה כלכלית לגבי מי מהנאשמים.

בכל הנוגע לנאשמות 2 ו-3 –

36. העונש המוטל על תאגידים במקרה של עבירות מסוג זה הוא קנס משמעותי.

37. בנוגע למר טלקום: ב"כ הנאשמים ביקשה, כאמור, שלא להרשיע את מר טלקום, מאחר שלטענתה לא הייתה לה נגיעה ממשית לעבירה. נטען כי הרשעת החברה תפגע במוניטין שלה וכן תביא לנזק כלכלי הנובע מקיומו של הסדר, לפיו אין לקיים קשרי עבודה דרך מכרזים ציבוריים, עם חברה שהורשעה בפלילים. זאת, כאשר מרבית עבודתה של מר טלקום היא באמצעות מכרזים. להוכחת טענות אלו הוגשו מסמכים רבים ממכרזים שונים, בהם ישנה התייחסות להרשעה או להליך פלילי המתנהל מול אחת המציעות. כן הוגשו מסמכים מהם עולה כי מר טלקום זומנה לשימועים אצל גופים שונים, ביחס להרשעתה בהליך זה.

38. הכלל הוא כי מי שנמצא חייב בפלילים – יורשע. סעיף 71א לחוק העונשין קובע את החרג לכלל, לפיו רשאי בית המשפט להימנע מהרשעתו של אדם. בהלכת כתב (ע"פ 2083/96 תמר כתב נ' מדינת ישראל, נב (3) 337) נקבעו שני תנאים מצטברים להימנעות מהרשעה: על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, וסוג העבירה הוא כזה אשר מאפשר לוותר בנסיבות המקרה על ההרשעה מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה. נקבע כי הימנעות מהרשעה תעשה רק בנסיבות חריגות ויוצאות דופן בהן שוכנע בית המשפט ששיקולי שיקום הנאשם גוברים על שיקולי הענישה.

ביחס לעבירה של הסדר כובל נאמר: "יחד עם זאת, סבורני כי, ככלל, חובה על בית המשפט להטביע על עבירת הסדר כובל, לרבות ניסיון לעריכתו, חותם של פליליות בדרך של הרשעת הנאשמים. הימנעות מהרשעה או ביטולה, כאשר הוכח ביצוע של עבירות על חוק ההגבלים העסקיים, עלולה להעביר מסר מוטעה לציבור, לפיו אין חומרה מיוחדת בעבירות כגון דא, עת במסר כאמור טמון נזק רב לציבור. לפיכך, מתחייב מסר ברור של הוקעת ביצוע עבירות על חוק ההגבלים העסקיים, בדרך של הותרת קלון הפליליות על מבצען, אשר יהא בו הרתעה כלפי כולי עלמא ... פועל יוצא, סבורני כי בעבירות על חוק ההגבלים העסקיים, כפי שעמדתי על מאפייניהן בהרחבה לעיל – אשר קיים קושי ממשי לגלותן עקב ביצוען, לרבות, באופן הנסתר מן העין – חשוב שיידעו מנהלי העסקים, בעלי חברות או אנשים בעלי כוח כלכלי שבידם השפעה על קביעת המחירים בשוק, כי בצדן של עבירות אלה הרשעה בדין, למעט בנסיבות חריגות מאד ויוצאות דופן" (ת"פ 167/03 מדינת ישראל נ' כהן ואח' (29.5.07)).

ובמקרה זה – מבחינת סוג העבירה הרי שנאמר כבר כי עבירות של הסדר כובל הן עבירות חמורות.

וביחס לשיקולי שיקום – לא מצאתי במסמכים שהוגשו ראייה ממשית לכך שעצם הרשעתה של מר טלקום, או כל חברה אחרת, תביא בהכרח לביטול ההתקשרויות איתה. מעצם הזימון לשימועים, לא ניתן להסיק כי תוצאת השימועים תהיה הפסקת ההתקשרויות, וגם ממסמכי המכרזים לא עולה באופן חד משמעי כי תשובה חיובית לשאלה 'האם החברה הורשעה בפלילים או שמתנהל מולה הליך פלילי' - תביא בהכרח לפסילת המציע. זאת ועוד, העובדה שלאחר הרשעתן של החברות, תישאר בשוק חברה אחת, מטאו טק, ללא מתחרים, כנטען על ידי ב"כ הנאשמים, עשויה לשמש שיקול אצל הרשויות, לאפשר לחברות לגשת למרכזים על אף הרשעתן. מכל מקום, גם בהנחה שייגרס לחברה נזק, אין בכך כדי להצדיק ביטול ההרשעה.

לאור אלה, אני דוחה את הבקשה ומותירה את הרשעתה של מר טלקום על כנה.

בכל הנוגע לגיא -

39. כאמור, ב"כ נאשמים 4 ו- 5 ביקש להימנע מלהרשיע את הנאשמים, וזאת בשל הנסיבות החריגות של המקרה.

לאחר שמיעת טיעוני הצדדים, לא מצאתי מקום לבטל את הרשעתם של הנאשמים. לעניין ההרשעה, הדברים שנאמרו לגבי מר טלקום, יפים גם להם. גם במקרה זה לא הוכח כי הותרת ההרשעה על כנה תביא בהכרח ל"קיפאון" במכרזים, כפי שנטען. אמנם הוצגו מסמכים המעידים על שימועים ועל הוראות פנימיות של גופים שונים, המאפשרות להם להפסיק התקשרויות עם ספק במקרה של הרשעה פלילית, אך גם כאן אין ראייה חד משמעית לכך שזהו נוהל מקובל. ההיפך הוא הנכון: העידו בכירים ברשויות ציבוריות המקיימות קשרי עבודה עם אינוורומנג'ר, אשר מסרו כי הם מאד מרוצים מגיא ומעבודתה של אינוורומנג'ר, כי הישירותה בשוק חשובה מאד וכי הפסקת ההתקשרויות עמה תסב להם נזק. מכאן עולה כי אף אם ביד הרשות הציבורית נתונה האפשרות להפסיק התקשרויות עם חברה שהורשעה בפלילים, אפשר שבמקרה זה לא תנקוט הרשות הציבורית באפשרות זו, אלא תמשיך את קשרי העבודה עם אינוורומנג'ר.

מכל מקום, גם אם ייגרס לנאשמים נזק כתוצאה מההרשעה, האינטרס הציבורי שבהרשעה גובר על האינטרס הפרטי של הנאשמים.

40. ביחס לגיא -

בקביעת עונשו של גיא בתוך המתחם, יש ליתן את הדעת לכך שהיוזמה לפגישה לא הייתה שלו; לכך שלזיידמן, אשר יזם את המפגש, ישנה השפעה עליו בהיותו מעסיקו לשעבר; לשיחה שהתנהלה בין גיא לאון מינץ ערב המפגש ולדברים שעלו ממנה; לכך שזו העבירה הראשונה והיחידה של גיא; לאורח חייו הנורמטיבי. כן יש להתייחס לחלוף הזמן ולרווח הציבורי שהביאה עמה אינוורומנג'ר עת נכנסה אל שוק העבודות המטאורולוגיות.

במקביל, יש ליתן את הדעת למניע לביצוע העבירה שהיה כלכלי; לשליטה שהייתה לגיא על מעשיו ולכך שהיה מודע להסדר ולטיבו. גם גאי לא קיבל אחריות למעשיו ולא עומדת לזכותו הודאה כנסיבה לקולא.

לאור אלה, יש להטיל על גיא עונש הנמצא ברף התחתון של המתחם, ומאחר שזיידמן היה הדומיננטי בביצוע העבירה, יש הצדקה להפחתה מסוימת מעונשו של גיא.

41. ביחס לאינווירומג'ר -

גם לגביה, ייגזר קנס משמעותי.

סיכום

42. לאור האמור לעיל, אני גוזרת על הנאשמים את העונשים המפורטים להלן :

לגבי נאשם 1 :

- א. מאסר בפועל למשך שלושה חודשים. הנאשם ירצה מאסר זה בעבודות שירות בציימס, ראש העין, כמפורט בחוות דעת הממונה על עבודות שירות. מועד תחילת העבודות ביום 6.9.2016. במועד זה בשעה 08:00 על הנאשם להתייצב במשרדי הממונה על עבודות השירות במפקדת מחוז מרכז.
- ב. מאסר על תנאי של שישה חודשים, אותו לא ירצה הנאשם אלא אם יעבור, תוך שלוש שנים, על סעיפי החוק בהם הורשע.
- ג. קנס בסך 150,000 ₪ או ארבעה חודשי מאסר תמורתו.

לגבי נאשמות 2 ו-3 :

כל אחת מהנאשמות תשלם קנס בסך 250,000 ₪.

לגבי נאשם 4 :

- א. מאסר בפועל למשך חודשיים. הנאשם ירצה מאסר זה בעבודות שירות בציימס-מע"ש, ראשון לציון, כמפורט בחוות דעת הממונה על עבודות שירות. מועד תחילת העבודות ביום 21.8.2016. במועד זה בשעה 08:00 על הנאשם להתייצב במשרדי הממונה על עבודות השירות במפקדת מחוז מרכז.
- ב. מאסר על תנאי של שישה חודשים, אותו לא ירצה הנאשם אלא אם יעבור, תוך שלוש שנים, על סעיפי החוק בהם הורשע.
- ג. קנס בסך 100,000 ₪ או שלושה חודשי מאסר תמורתו.

לגבי נאשמת 5 :

הנאשמת תשלם קנס בסך 250,000 ₪.

43. אשר לבקשת המאשימה למנוע מזיידמן ומגיא לכהן כדירקטורים :

[סעיף 226\(א1\) לחוק החברות](#) קובע כי אדם שהורשע בפסק דין בגין אחת מהעבירות המנויות בסעיף - כאשר עבירה של הסדר כובל היא אחת מהן - לא ימונה לכהונת דירקטור בחברה ציבורית או בחברה פרטית שהיא בעלת איגרות חוב, במשך 5 שנים מיום מתן פסק הדין. במקרה זה ביקשה המאשימה לפסול את כהונתם של נאשמים 1 ו-4 למשך 3 שנים. בבוא בית המשפט להטיל סנקציה זו, עליו לשקול שני שיקולים: מחד - הגנה על הציבור, כך שנושאי משרה ציבורית יהיו אנשים ראויים, ומאידך – שמירה על חופש העיסוק של הנאשם. בענייננו, באיזון בין השיקולים, גובר האינטרס הציבורי בהקפדה על בחירת דירקטורים ראויים ונקיי כפיים, ולפיכך אני מורה על פסילת נאשמים 1 ו-4 מלכהן כדירקטורים בחברות ציבוריות למשך שלוש שנים.

זכות ערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 יום מהיום.

המזכירות תשלח העתק לממונה על עבודות שירות.

ניתן היום, ח' תמוז תשע"ו, 14 יולי 2016, במעמד הצדדים.

רבקה פרידמן-פלדמן, שופטת

רבקה פרידמן פלדמן 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)